

Rechtbank van koop- handel ziet voortaan toe op de vereffening- procedure

Rutger Van Boven
Directieadviseur IAB

De vaststelling dat de huidige vereffeningprocedure onvoldoende aandacht besteedt aan de rechten van de schuldeisers, heeft de wetgever ertoe gebracht deze fundamenteel te wijzigen. Voorheen was het immers zo dat de schuldeisers niet werden ingelicht over de wijze waarop de vereffening wordt afgehandeld en geen zicht hadden op de handelingen die de vereffenaar tijdens de vereffeningprocedure stelde. De wijzigingen beogen hoofdzakelijk het toekennen van een actievere rol aan de rechtbank van koophandel in het vereffeningproces.¹ De nieuwe voorschriften werden opgenomen in de Wet van 2 juni 2006 tot wijziging van het Wetboek van Vennootschappen teneinde de vereffeningprocedure te verbeteren, die in het *Belgisch Staatsblad* werd gepubliceerd op 26 juni 2006. Wij geven u hieronder een kort overzicht van de nieuwigheden.

1. De benoeming van de vereffenaar

1.1. De vereffenaar wordt benoemd door de algemene vergadering

De algemene vergadering blijft ook in het nieuwe systeem het bevoegde orgaan om de vereffenaar(s) te benoemen.

In de VOF en de Comm. V. moet het benoemingsbesluit worden genomen door de helft van de vennoten die bovendien in het bezit zijn van drie vierde van het vennootschapsvermogen. Bij ontstentenis van een dergelijke meerderheid, beslist de rechtbank van koophandel.

In de andere vennootschappen met rechtspersoonlijkheid kan de vereffenaar worden benoemd bij volstreekte meerderheid, ook al wordt deze aangeduid in het ontbindingsbesluit zelf.²

Ingeval meerdere vereffenaars worden benoemd, handelen zij als een college.³

¹ *Parl. St.* Kamer 2004-05, nr. 1906/001, 5-6.

² Ph. JEHASSE, *Manuel de la liquidation*, Brussel, Editions Kluwer, 2004, 176; E. DE BIE en J. DE LEENHEER, *Vereffening van vennootschappen na*

de wet van 13 april 1995, Brugge, die Keure, 1995, 70.

³ Nieuw art. 184, § 1, achtste t.e.m. tiende lid W. Venn. (ingevoerd door art. 2 Wet).

⁴ Nieuw art. 184, § 1, tweede en vijfde lid W. Venn. (ingevoerd door art. 2 Wet).

⁵ Zie hieromtrent *Parl. St.* Kamer 2005-06, nr. 1906/005, 86 en 88-89.

1.2. De benoeming van de vereffenaar moet worden bevestigd of gehomologeerd door de rechtbank van koophandel

A. Principe: benoeming van de vereffenaar wordt bevestigd door de rechtbank van koophandel⁴

Zoals hoger reeds werd vermeld, blijft de algemene vergadering nog steeds het bevoegde orgaan om de vereffenaar(s) te benoemen. Nieuw is dat de vereffenaar(s) pas in functie treedt/treden nadat zijn/hun benoeming werd bevestigd door de rechtbank van koophandel. Dit laatste komt merkwaardig over als men weet dat de rechter de handelingen gesteld door de vereffenaar vóór de (niet-)bevestiging op zijn beurt kan bevestigen of nietig verklaren. De vereffenaar kan derhalve reeds handelingen stellen voorafgaandelijk aan de (niet-)bevestiging, doch met het risico dat deze achteraf worden nietig verklaard.⁵

Criteria voor bevestiging

De rechtbank gaat over tot bevestiging van de benoeming nadat zij is nagegaan of de vereffenaars alle waarborgen van rechtschapenheid bieden. Men kan zich afvragen wat onder deze verplichting moet worden verstaan. De voorbereidende werkzaamheden geven op dit vlak te kennen dat de rechtbank twee zaken zal moeten controleren, nl. of de uitsluitingsgronden al dan niet van toepassing zijn (zie infra), en of al dan niet voldaan is aan de voorwaarden voor de homologatie (zie infra). De rechter kan hiertoe een uittreksel opvragen uit het strafregister alsook de nodige verificaties verrichten in verband met personen die failliet werden verklaard.⁶ In beginsel komt het niet toe aan de vereffenaar om het bewijs te leveren van zijn rechtschapenheid.⁷ Gelet op het feit dat de rechter uitspraak moet doen binnen de 24 uur, valt het evenwel aan te raden dat de vereffenaar die om de bevestiging verzoekt een dossier samenstelt waaruit blijkt dat hij tegemoet komt aan de vereisten van de rechtschapenheid. Accountants en belastingconsulenten kunnen bijvoorbeeld een getuigschrift van goed zedelijk

gedrag voorleggen of een attest van lidmaatschap van het Instituut.

Lot van de handelingen gesteld tussen ogenblik van benoeming en bevestiging

Zoals hoger reeds aangehaald, kan de rechter die zich uitsprekt over de bevestiging van de benoeming eveneens oordelen over de geldigheid van de handelingen die de vereffenaar in voorkomend geval heeft gesteld tussen het ogenblik van zijn benoeming door de algemene vergadering en de bevestiging ervan door de rechtbank van koophandel.

Meer bepaald kan de rechter deze handelingen met terugwerkende kracht bevestigen, dan wel nietig verklaren indien zij kennelijk in strijd zijn met de rechten van derden. Bijgevolg kan het voorkomen dat de rechter de handelingen die de vereffenaar voorafgaandelijk aan de bevestigingsprocedure heeft gesteld (in het belang van de vennootschap en van derden) bevestigt, terwijl de vereffenaar zelf niet aan de voorwaarden van rechtschapenheid voldoet.⁸

Weigering tot bevestiging

Ingeval de rechtbank de benoeming van de vereffenaar weigert te bevestigen, duidt zij zelf een vereffenaar aan. Dit kan gebeuren op voorstel van de algemene vergadering. Wanneer de algemene vergadering geen andere vereffenaar voorstelt, kan de rechtbank haar derhalve toch vragen zich daarover uit te spreken.⁹

B. Bijzonder geval: benoeming van de vereffenaar moet worden gehomologeerd door de rechtbank van koophandel¹⁰

In een aantal gevallen mogen de door de algemene vergadering aangewezen personen niet optreden als vereffenaar, tenzij na homologatie door de rechtbank van koophandel. Merk op dat hier – in tegenstelling tot bij de bevestigingsprocedure – niet in de mogelijkheid is voorzien voor de rechter om zich uit te spreken over de geldigheid van de handelingen die de vereffenaar eventueel zou hebben ge-

⁶ Parl. St. Kamer 2005-06, nr. 1906/005, 102.

⁷ Parl. St. Kamer 2005-06, nr. 1906/005, 87-88.

⁸ Zie ook Parl. St. Kamer 2005-06, nr. 1906/005, 88.

⁹ Parl. St. Kamer 2005-06, nr. 1906/005, 84.

¹⁰ Nieuw art. 184, § 1, vierde en vijfde lid W. Venn. (ingevoerd door art. 2 Wet).

¹¹ Parl. St. Kamer 2005-06, nr. 1906/005, 57 (Hoorzitting Jeanine Windey).

steld tussen het ogenblik van zijn benoeming en zijn (niet-) homologatie. Deze onmogelijkheid ligt overigens besloten in het gebruik van de term “homologeren”. Homologeren impliceert immers dat een handeling wordt goedgekeurd door een maatregel die er uitvoerbare kracht aan geeft, hetgeen met zich meebrengt dat alle handelingen die de betrokkene vóór de homologatie heeft gesteld ongeldig zijn.¹¹

Gevallen

De hiernavolgende personen kunnen geen mandaat van vereffenaar vervullen, tenzij zij gehomologeerd werden door de rechtbank van koophandel:

- eenieder die failliet werd verklaard zonder rehabilitatie te hebben verkregen;
- eenieder die een gevangenisstraf, zelfs met uitstel, heeft opgelopen wegens een van de strafbare feiten die bedoeld worden in artikel 1 van het KB nr. 22 van 24 oktober 1934 betreffende het rechterlijk verbod aan bepaalde veroordeelden en gefailleerden om bepaalde ambten, beroepen of werkzaamheden uit te oefenen;
- eenieder die een gevangenisstraf, zelfs met uitstel, heeft opgelopen wegens een inbreuk op de Wet van 17 juli 1975 op de boekhouding van de ondernemingen of op de uitvoeringsbesluiten ervan;
- eenieder die een gevangenisstraf, zelfs met uitstel, heeft opgelopen wegens een inbreuk op de fiscale wetgeving.

Weigering tot homologatie

Ingeval de rechtbank de benoeming van de vereffenaar weigert te homologeren, duidt zij zelf een vereffenaar aan. Dit kan gebeuren op voorstel van de algemene vergadering. Wanneer de algemene vergadering geen andere vereffenaar voorstelt, kan de rechtbank haar derhalve toch vragen zich daarover uit te spreken.¹²

C. Bijzonder geval: verbod om gedurende 10 jaar op te treden als vereffenaar¹³

Bepaalde personen mogen gedurende 10 jaar geen mandaat van vereffenaar opnemen.

Het betreft:

- eenieder die werd veroordeeld wegens een inbreuk op de artikelen 489 tot 490bis (faillissementsmisdrijven) van het Strafwetboek;
- eenieder die werd veroordeeld wegens diefstal, knevelarij, oplichting of misbruik van vertrouwen. Men komt hier tot de merkwaardige vaststelling dat iemand die een gevangenisstraf heeft opgelopen wegens diefstal, oplichting of misbruik van vertrouwen om homologatie kan verzoeken (zie supra, B), terwijl iemand die enkel een geldboete heeft opgelopen voor een van deze misdrijven gedurende 10 jaar uitgesloten wordt van de mogelijkheid om het mandaat van vereffenaar op te nemen;
- iedere bewaarder, voogd, bestuurder of rekenplichtige die niet tijdig rekening en verantwoording heeft gedaan, en niet tijdig heeft afgerekend.

Op het eerste gezicht blijkt er op dit punt een divergentie te bestaan tussen de Nederlandstalige en de Franstalige formulering van de wettekst. De Franstalige tekst spreekt immers over “... ou comptable, qui n’a pas rendu et soldé son compte en temps utile”, terwijl de Nederlandstalige tekst spreekt over “... rekenplichtige die niet tijdig rekening en verantwoording heeft gedaan en niet tijdig heeft afgerekend”. Hoewel beide teksten in hun oorspronkelijke versie op elkaar waren afgestemd, werd de Nederlandstalige tekst later aangepast teneinde deze te conformeren aan de gebruikelijke formulering.¹⁴

De termijn van 10 jaar begint te lopen vanaf het definitief vonnis van veroordeling, dan wel vanaf het uitblijven van het rekening en verantwoording doen en tijdig afrekenen.

¹² Parl. St. Kamer 2005-06, nr. 1906/005, 84.

¹³ Nieuw art. 184, § 1, derde lid W. Venn. (ingevoerd door art. 2 Wet).

¹⁴ Parl. St. Kamer 2005-06, nr. 1906/005, 100-101.

¹⁵ Nieuw art. 184, § 1, tiende lid W. Venn. (ingevoerd door art. 2 Wet).

¹⁶ Nieuw art. 184, § 1, tweede lid W. Venn. (ingevoerd door art. 2 Wet).

¹⁷ Nieuw art. 184, § 1, zesde en zevende lid W. Venn. (ingevoerd door art. 2 Wet).

¹⁸ Parl. St. Kamer 2005-06, nr. 1906/005, 84.

¹⁹ Parl. St. Kamer 2005-06, nr. 1906/005, 58.

²⁰ Parl. St. Kamer 2005-06, nr. 1906/005, 28 (Hoorzitting Marieke Wyckaert).

²¹ Ph. LEHASSE, *Manuel de la liquidation*, o.c., 196, nr. 368; E. DE BIE en J. DE LEENHEER, *Ver-*

D. De vereffenaar is een rechtspersoon

Ingeval een rechtspersoon als vereffenaar wordt benoemd, moet de natuurlijke persoon die deze vertegenwoordigt voor de uitoefening van de vereffening in het benoemingsbesluit worden aangewezen.¹⁵ De wetgever geeft evenwel niet uitdrukkelijk aan dat ook deze natuurlijke persoon aan de bevestigings- en homologatieprocedure is onderworpen. Toch moet worden aangenomen dat dit wel het geval is. Dit volgt duidelijk uit de ratio legis van de wet. Bovendien is de vervanging van deze natuurlijke persoon wel aan de procedure onderworpen.

E. Bevoegde rechtbank¹⁶

De bevoegde rechtbank van koophandel is deze van het arrondissement waar de vennootschap haar zetel heeft op de dag van het ontbindingsbesluit. In geval van zetelverplaatsing binnen de 6 maanden vóór het ontbindingsbesluit, is nog steeds de rechtbank van koophandel bevoegd waar de vennootschap haar zetel had vóór de verplaatsing ervan.

F. Procedure¹⁷

De rechtbank van koophandel wordt aangezocht bij eenzijdig verzoekschrift, dat wordt ingediend overeenkomstig de artikelen 1025 e.v. van het Gerechtelijk Wetboek. In sommige gevallen is het immers vereist dat de vereffenaar snel handelingen kan stellen (bv. in verband met verzekeringen, bederfelijke waren, overdracht van handelsfonds). De procedure op eenzijdig verzoekschrift komt tegemoet aan deze bekommernis.¹⁸

Het verzoekschrift moet worden ondertekend door het bevoegde orgaan van de vennootschap of door een advocaat, en moet vergezeld zijn van een staat van activa en passiva. In dit verband rijst de vraag welk orgaan bevoegd is om het verzoekschrift in te dienen. Deze bevoegdheid kan geenszins toekomen aan de algemene vergadering, aangezien deze niet beschikt over de bevoegdheid om de vennoot-

schap te vertegenwoordigen.¹⁹ In beginsel kan dit evenmin te beurt vallen aan de vereffenaar, aangezien deze pas in functie treedt nadat zijn benoeming werd bevestigd of gehomologeerd door de rechtbank van koophandel. Deze laatste kan wel om zijn bevestiging verzoeken als belanghebbende derde (zie infra).²⁰ Ook het bestuursorgaan kan op dit vlak geen initiatief nemen, aangezien het niet langer in functie is zodra de algemene vergadering een vereffenaar heeft benoemd.²¹ Het lijkt daarom aangewezen dat de algemene vergadering in haar benoemingsbesluit eveneens aan de vereffenaar de bevoegdheid verleent een verzoekschrift in te dienen bij de rechtbank van koophandel met het oog op het verkrijgen van zijn bevestiging en/of homologatie.²²

De rechtbank doet uitspraak uiterlijk binnen 24 uur nadat het verzoekschrift is ingediend.²³

De rechtbank kan eveneens worden aangezocht bij verzoekschrift (op tegenspraak) van de procureur des Konings, of van iedere belanghebbende derde overeenkomstig de artikelen 1034bis e.v. van het Gerechtelijk Wetboek.

Het verzoekschrift werd verkozen boven de dagvaarding omwille van de hogere kost die aan deze laatste is verbonden.²⁴

G. Openbaarmaking van de benoeming van de vereffenaar(s)²⁵

De akte houdende benoeming van de vereffenaar moet worden neergelegd ter griffie van de rechtbank van koophandel. Dit kan slechts geldig geschieden wanneer er een afschrift tot bevestiging of homologatie door de rechtbank van koophandel wordt bijgevoegd.

Ingeval de vereffenaar een rechtspersoon is, zal het vervangingsbesluit van de natuurlijke persoon die deze vertegenwoordigt voor de uitoefening van het mandaat, samen met het afschrift tot bevestiging of homologatie, moeten worden neergelegd ter griffie en worden gepubliceerd in de *Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad*.

effening van vennootschappen na de wet van 13 april 1995, o.c., 59.

²² *Parl. St. Kamer 2005-06, nr. 1906/005, 59.*

²³ Tijdens de voorbereidende werkzaamheden werd een vraag opgeworpen naar de praktische

haalbaarheid van deze verplichting, zie *Parl. St. Kamer 2005-06, nr. 1906/005, 101-102.*

²⁴ *Parl. St. Kamer 2005-06, nr. 1906/005, 80.*

²⁵ Nieuw art. 184, § 1, eerste lid W. Venn. (ingevoerd door art. 2 Wet).

²⁶ *Parl. St. Kamer 2005-06, nr. 1906/005, 61.*

²⁷ Nieuw art. 189bis W. Venn. (ingevoerd door art. 3 Wet).

²⁸ *Parl. St. Kamer 2005-06, nr. 1906/005, 61* (Hoorzitting Jeanine Windey).

²⁹ Nieuw art. 184, § 2 W. Venn. (ingevoerd door art. 2 Wet).

2. Bijkomende verantwoordingsplicht voor de vereffenaar

Voortaan moet de vereffenaar in de 6e en de 12e maand van het eerste vereffeningjaar een omstandige staat van de toestand van de vereffening overzenden aan de griffie van de rechtbank van koophandel van het arrondissement waarin de vennootschap haar zetel heeft.

Vanaf het tweede vereffeningjaar moet deze omstandige staat nog slechts jaarlijks aan de griffie worden overgezonden.

De staat wordt aan het vereffeningdossier toegevoegd (zie infra).

De voormelde verplichting moet de rechtbank toelaten op grond van de jaarlijkse staat na te gaan of de vereffenaar zijn taak naar behoren vervult.²⁶

2.1. Omstandige staat

De bedoelde omstandige staat vermeldt onder meer de ontvangsten, de uitgaven en de uitkeringen, en geeft aan wat nog moet worden vereffend.²⁷ De wetgever heeft zich voor de invoering van deze verplichting laten inspireren door artikel 34 van de Faillissementswet.²⁸

2.2. Sancties

Vooreerst kan de vereffenaar die de voormelde verplichtingen niet naleeft, worden vervangen door de rechtbank van koophandel. Dit is enkel mogelijk op verzoek van het openbaar ministerie of van iedere belanghebbende derde. Voorafgaandelijk aan de vervanging moet de vereffenaar worden gehoord.²⁹ De rechtbank is in voorkomend geval niet verplicht om over te gaan tot de vervanging. Hij zou eventueel een bijkomende termijn kunnen opleggen waarbinnen de nodige stukken moeten worden voorgelegd.³⁰

De niet-naleving van voormelde verplichtingen wordt bovendien strafrechtelijk beteugeld met een geldboete van 50 tot 10 000 euro.³¹

3. Verdeling van de activa onder de schuldeisers

Het Wetboek van Vennootschappen voorzagt reeds in de mogelijkheid voor de vereffenaar(s) om, rekening houdende met de rechten van de bevoorrechte schuldeisers, alle schulden in te lossen naar evenredigheid en zonder onderscheid tussen opeisbare en niet-opeisbare schulden, voor wat deze laatste betreft onder aftrek van een disconto. Ze mogen evenwel op eigen risico eerst de opeisbare schulden betalen ingeval de baten de lasten aanmerkelijk overstijgen of de schuldvorderingen voldoende gewaarborgd zijn – dit laatste onverminderd het recht van de schuldeisers om zich te wenden tot de rechtbank.

Voortaan zal de vereffenaar het plan voor de verdeling van de activa onder de schuldeisers voorafgaandelijk aan de sluiting van de vereffening voor akkoord moeten voorleggen aan de rechtbank van koophandel van het arrondissement waarbinnen de vennootschap haar zetel heeft.³²

De akkoordverklaring dekt ook handelingen uit het verleden. Derhalve zullen de betalingen die reeds voordien door de vereffenaar werden verricht, door deze akkoordverklaring worden gevalideerd.³³

De rechtbank kan van de vereffenaar alle dienstige inlichtingen vorderen om de geldigheid van het verdelingsplan na te gaan.³⁴

3.1. Sancties

De vereffenaar die de voormelde verplichting niet naleeft, kan worden vervangen door de rechtbank van koophandel. Dit is enkel mogelijk op verzoek van het openbaar ministerie of van iedere belanghebbende derde. Voorafgaandelijk aan de vervanging moet de vereffenaar worden gehoord.³⁵

4. Vereffeningdossier

Voortaan wordt ter griffie van de rechtbank van koophandel voor elke vereffening een dossier bijgehouden. Dit dossier bevat de volgende stukken:

- het vennootschapsdossier;

³⁰ *Parl. St.* Kamer 2005-06, nr. 1906/005, 85.

³¹ Nieuw art. 196, 5° W. Venn. (ingevoerd door art. 6 Wet); te vermenigvuldigen met de wettelijke opdecimen (5,5).

³² Nieuw art. 190, § 1, derde lid W. Venn. (ingevoerd door art. 4 Wet).

³³ *Parl. St.* Kamer 2005-06, nr. 1906/005, 81.

³⁴ Nieuw art. 190, § 1, laatste lid W. Venn. (ingevoerd door art. 4 Wet).

³⁵ Nieuw art. 184, § 2 W. Venn. (ingevoerd door art. 2 Wet).

- een afschrift van de verslagen die overeenkomstig artikel 181, § 1 moeten worden opgemaakt naar aanleiding van de ontbinding van een vennootschap (bestuursverslag, controleverslag);
- een afschrift van de omstandige staten (zie supra) van de toestand van de vereffening;
- de uittreksels van de bekendmaking van de benoeming en de ambtsbeëindiging van de vereffenaar(s), evenals van de bekendmaking van de sluiting van de vereffening;
- in voorkomend geval, de lijst van homologaties en bevestigingen.

Ingeval van zetelverplaatsing binnen de 6 maanden vóór het ontbindingsbesluit, komt men derhalve tot de vaststelling dat de homologatie of bevestiging moet worden gevraagd aan de rechtbank van het arrondissement waar de vennootschap haar zetel had vóór de verplaatsing, terwijl het benoemingsbesluit samen met de bevestiging of homologatie moet worden neergelegd ter griffie van de rechtbank van koophandel van het arrondissement waar de vennootschap haar zetel heeft na de verplaatsing.

Elke belanghebbende kan dit dossier kosteloos inkijken en er tegen betaling van de griffierechten een afschrift van krijgen.³⁶

5. Inwerkingtreding en overgangsregeling

De wet voorziet niet in een bijzondere termijn van inwerkingtreding. Bijgevolg zijn de nieuwe verplichtingen die deze wet in het leven roept van toepassing op de tiende dag na de publicatie in het *Belgisch Staatsblad*, i.e. vanaf 6 juli 2006.

Voor wat betreft vereffeningen die nog hangende zijn op het ogenblik van inwerkingtreding van de nieuwe regeling, heeft de vereffenaar tijd tot 26 juni 2007³⁷ om zich te schikken naar deze verplichtingen.³⁸ In dit verband kan men zich afvragen of de bevestigings- en homologatieprocedure ook van toepassing is op de lopende vereffeningen. Een letterlijke lezing van de overgangsbepaling noopt er ons toe te concluderen dat dit inderdaad zo is. In de praktijk kan dit evenwel aanleiding geven tot moeilijkheden. Wat als de rechter de vereffenaar niet homologeert, en bijgevolg alle beslissingen die deze vroeger heeft genomen ongeldig zijn? ●

³⁶ Nieuw art. 195bis W. Venn. (ingevoerd door art. 5 Wet).

³⁷ Over de draagwijdte van de overgangstermijn werd een parlementaire vraag gesteld die

zal worden gepubliceerd in de loop van de maand september.

³⁸ Art. 7 Wet.